

GRAĐANSKI

Predstava naše zbilje

Piše: Daliborka Uljarević

Do tog trenutka, kojem će se postojeća garnitura grčevito opirati jer je negdje duboko u sebi svjesna svoje prevaziđenosti, nama svima ostaje da političko pozorište gledamo svakog dana u hiper-realnom obliku i bez "estetike odgovornosti", a da naši umjetnici stoje sa strane čekajući da im se prilike, slava itd. jednostavno dese dok ispijaju piće sa uzvišenim jedom na sve oko sebe.

"Svi vjeruju da im je mišljenje o politici utemeljeno na razumu, iako su u stvarnosti ta mišljenja utemeljena u djetinjstvu, prije nego što smo i shvatili što se događa. Odrastao čovjek je dijete koje je patilo." Ova misao odlične kanadske književnice **Nancy Huston** stoji u katalogu nedavno odigrane predstave "Hipermezija" u Crnogorskom narodnom pozorištu (CNP).

Predstava, nastala u koprodukciji Heartefakt fonda i Bitef teatra iz Beograda, u režiji mlade sarajevske rediteljke **Selme Spahić**, došla je u Podgoricu u okviru kampanje za uspostavljanje REKOM-a (Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugih teškim kršenjima ljudskih prava), a u saradnji sa CNP-om.

Odabir "Hipermezije" za promociju REKOM-a nije slučajna. Ta predstava kroz formu, sada već vrlo popularnog, "dokumentarnog teatra" na sjajan način podvlači snagu potisnutih ili prećutanih sjećanja u oblikovanju svih nas kao pojedinaca, ali i društava u kojima živimo sa zločinima koji su njihov sastavni dio. Sjećati se nije lako. Često ni prijatno. Pa zato naši organizmi u kreiranju sopstvenog imunološkog odgovora brišu loše stvari. One time ne nestaju, ma koliko mi sebe uvjeravali u to. Ostaju negdje duboko, da u bijesu svoje potisnutosti još jače opterećuju onim teretom koji se ne izgovara, ali koji polako i sigurno razara sve što je sagrađeno na temeljima u koje nijesmo utkali jasan pogled u sebe, raščišćavanje sa sopstvenim slabostima i greškama, ali i sposobnost uzdizanja iznad ega i priznanja bola drugog. I tako nerijetko i efikasno, kad iskoče, znaju narušiti neke neponovljivo lijepe odnose...

Umjetnički kvalitet ove predstave je jedna dimenzija. O njemu je dosta rekla nagrada žirija Međunarodne asocijacije pozorišnih kritičara (IATC) na 51. Internacionalnom festivalu MESS 2011, kao i ocjene uglednih kritičara iz regiona, i naravno, reakcije publike.

Poruke koju ova predstava nosi čine drugu dimenziju, koja je za nas intelektualno zanimljiva i emotivno uzbuđujuća. Izjednačavajući privatno i političko, hrabro otvara teška pitanja, koja nama u Crnoj Gori mogu biti više ili manje bliska, ali je nepobitna činjenica da su upravo odluke oko takvih pitanja značajno uticale i na sve naše velike lokalne priče. Zločini se ne smiju zaboraviti, a činjenice se moraju utvrditi na objektivni i sistematičan način, koji traži mnogo različitih pogleda, sposobnost empatije i otvorenost za drugačiju istinu. A to sve podrazumijeva i građane koji su se suočili sa ličnim traumama, ma koji njihov obim bio, i krenuli dalje katarzično osnaženi ožiljkom tog iskustva.

U Crnoj Gori još nema razvijenog političkog pozorišta u hramovima kulture, pa nije ni čudno odsustvo aktivističkog angažmana niti društveno-kritičkog diskursa umjetnika. Nema razvijene ni škole političke psihologije, pa stoga ne čudi neupitno prisustvo onih koji ne bi smjeli da se bave tako odgovornom djelatnošću kakva je politika, a koji nas dnevno pokušavaju makar zbuniti svojim lutanjima i interesno orijentisanim skretanjima.

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je u više navrata tražio da se utvrde procedure kontinuirane provjere psihofizičke sposobnosti pripadnika policijskih snaga. Vidjeli smo do kakvih posljedica može dovesti nepostojanje te prakse u slučaju brutalnog ubistva bivšeg boksera Aleksandra Pejanovića.

Vjerujem da bi bilo korisno, osim za policijske službenike koji bi trebalo da nas čuvaju a ne da

predstavljaju hodajuće bombe, iste procedure uspostaviti i za donosiocce odluka na političkom nivou. Oni koji prođu takve provjere i koji bi time dokazali da su uspjeli da se suoče sa svojim djetinjim, tinejdžerskim i drugim traumama vodili bi politiku koja bi manje ličila na pozorište a više na izgradnju društva zasnovanog na uvažavanju građana, vladavini prava i jasno definisanom državnom interesu.

Do tog trenutka, kojem će se postojeća garnitura grčevito opirati jer je negdje duboko u sebi svjesna svoje prevaziđenosti, nama svima ostaje da političko pozorište gledamo svakog dana u hiper-realnom obliku i bez "estetike odgovornosti", a da naši umjetnici stoje sa strane čekajući da im se prilike, slava itd. jednostavno dese dok ispijaju piće sa uzvišenim jedom na sve oko sebe.

Atoraka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).